

Belgische ibr-best in hogere versnelling

Met de publicatie van nieuwe maatregelen in de bestrijding van ibr brengt België de bestrijding van deze rundergriep in een hogere versnelling. De ambitie is volledig vrij te zijn vóór 1 april 2026 en in 2027 een vrijstatus te behalen bij Europa. Vooralsnog volgt Nederland nog niet, maar ook daar wordt verder gewerkt aan een plan van aanpak.

TEKST WIM VEULEMANS EN GRIETJE DE VRIES

rijding

In België is een nieuw Koninklijk Besluit (KB) over de bestrijding van ibr van kracht. Het nieuwe KB bevat een aantal maatregelen die België richting een volledig ibr-vrijstatus moeten brengen. Het plan is om dit vóór 1 april 2026 rond te hebben. De maatregelen in het KB gingen in op vrijdag 3 maart 2023. In Nederland is het ook de bedoeling om op termijn een ibr-vrijstatus te krijgen. 'Zo ver als België is met de status, zijn we nog lang niet', vertelt Ria Derks van LTO melkvee. 'Het is in Nederland nog in de verkennende fase.'

Een van de belangrijkste en eerste maatregelen in de nieuwe Belgische wetgeving is de verplichting tot het verwijderen van ibr-dragers vóór 31 oktober 2023. 'Daarmee gaan we een nieuwe fase in van de ibr-bestrijding', vertelt Stefaan Ribbens, dierenarts-epidemioloog bij Dierengezondheidszorg (DGZ) Vlaanderen en nauw betrokken bij het ibr-debat. 'Het akkoord is er gekomen na lang overleg tussen de federale overheid, de landbouworganisaties alsook Arsia en DGZ. Beide verenigingen passen de bestrijding van dierziekten toe in de regio's.'

Enkel bedrijven met een recente insleep én een plan van aanpak in samenspraak met DGZ of Arsia krijgen nog een periode van vier jaar om alle ibr-dragers te verwijderen. Alle andere bedrijven die nog ibr-besmette dieren in hun veebeslag hebben, dienen deze af te voeren vóór 31 oktober van dit jaar. Deze bedrijven gaan vanaf dan in transitie naar een vrijstatus. Belangrijk is dat alle betrokken veebedrijven met ibr-dragers in hun beslag hierover door DGZ individueel zijn geïnformeerd. Bedrijven die deze runderen niet tijdig afvoeren, zullen in overtreding zijn.

Ibr-statuten duidelijk omschreven

Handel van met het wild virus besmette dieren, zogenaamde I2-runderen, wordt per direct verboden, tenzij het gaat om rechtstreekse afvoer naar het slachthuis, een afmestbeslag of een vleeskalverbedrijf. Op die manier wil België de verspreiding en insleep van de ziekte zo sterk mogelijk beperken. Bedrijven kunnen enkel dieren met een gelijk of hoger statuut toevoegen aan het veebeslag. De handel van runderen van een bedrijf met ibr-statuuat gE-negatief (met behoud van vaccinatie of in transitie, I3) naar een ibr-vrij bedrijf (I4) is nog wel mogelijk, maar is onderhevig aan een aantal aanvullende eisen.

In het KB zijn ook de nieuwe statuten ibr-besmet (I2), ibr-gE-negatief (I3) en ibr-vrij (I4) beschreven met de voorwaarden voor het behalen en het behoud van het betreffende statuut. Daarbij zijn ook de methodiek en de aantallen voor de detectiescreening en opvolging omschreven. Volgens het KB kan een conventioneel bedrijf slechts één van de bovenvermelde statuten hebben. Bij insleep van ibr op

Belangrijke data omtrent de Belgische ibr-bestrijding

2023

- **3 maart**
Inwerkingtreding van Koninklijk Besluit ibr

2023

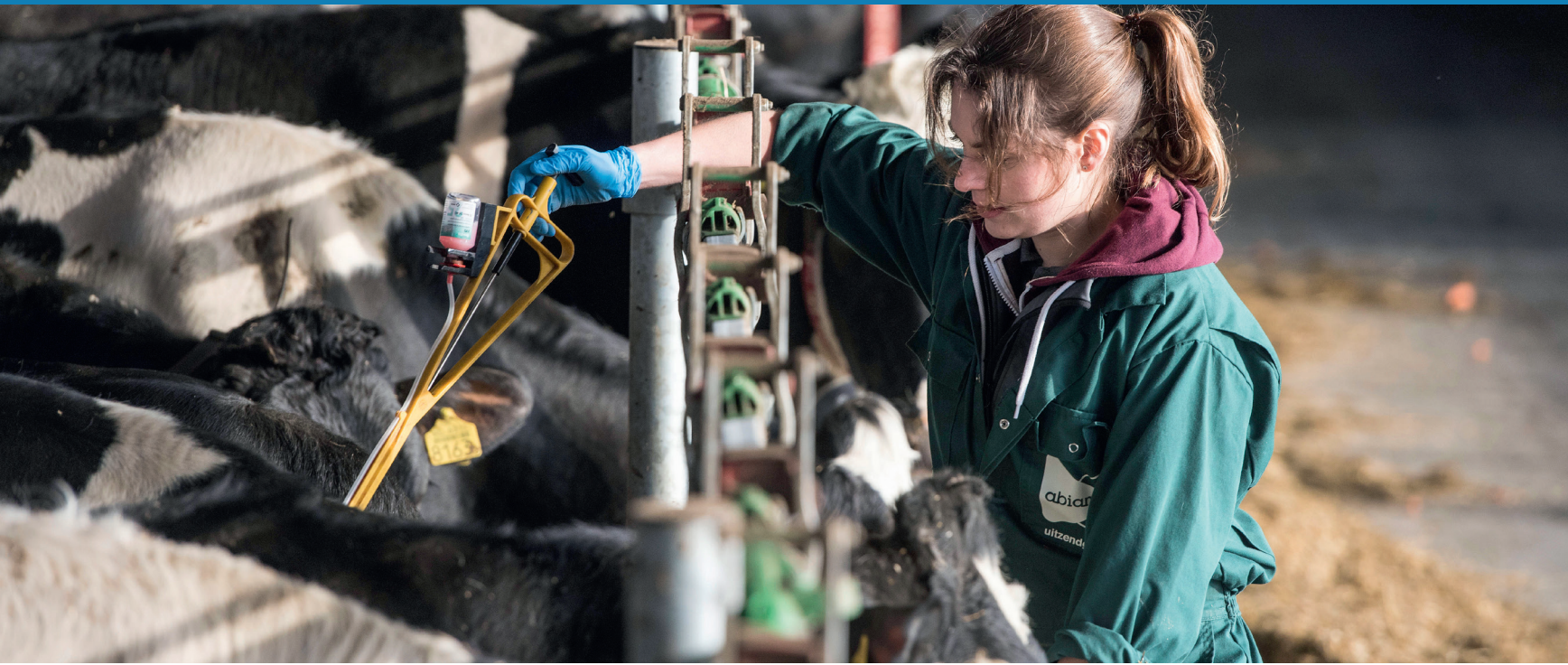
- **31 oktober**
Einddatum afvoeren van besmette dieren op I2-bedrijven

2024

- **1 april**
Geen vaccinatie meer toegelaten

2026

- **1 april**
België ibr-vrij?

een bedrijf valt een ibr-vrij bedrijf logischerwijs terug naar de status 'besmet'. 'Dat statuut "besmet" kan maximaal vier jaar behouden blijven, vanaf de eerste insleep', verduidelijkt Stefaan Ribbens. 'Vanaf het vijfde jaar moet het bedrijf dan het statuut ibr-gE-negatief in transitie hebben.' Als dit niet gebeurt, is het bedrijf in overtreding, op zo'n bedrijf mogen geen dieren gehouden worden. Is het bedrijf niet binnen een bepaalde tijd op orde, dan kan zelfs een slachtbevel uitgevaardigd worden.

Isolatie en aanvoer

In het KB is ook het begrip isolatie opgenomen. Daarbij moet elk lot runderen dat aangevoerd wordt op het bedrijf, in isolatie. Dat betekent in een ruimte die volledig gescheiden is van de andere bedrijfsruimten. Ook dient binnen twee werkdagen de bedrijfsdierenarts verwittigd te worden om de nodige onderzoeken uit te voeren. Het KB omvat ook bijkomende voorwaarden voor de deelname aan prijskampen. Zowel de prijskampvoorwaarden als isolatie hebben echter nog verduidelijking nodig. DGZ plant hierover nog latere communicatie. In de nieuwe wetgeving zijn ook duidelijke vereisten opgenomen voor de zogenaamde niet-conventionele

rundveebedrijven, als handelstallen, afmestbeslagen en de vleeskalverhouderij.

Op de ibr-vrije bedrijven wordt sinds april 2021 niet meer gevaccineerd. Runderen die in het verleden werden gevaccineerd, zijn wel toegelaten. Het ibr-statuuut gE-negatief heeft twee invullingen: met behoud van vaccinatie of in transitie. Normalerweise zal vaccinatie – tenzij bij dieren met een besmetting – per 1 april 2024 niet meer toegelaten zijn in België. Afmestbedrijven of bepaalde bedrijven met een recente besmetting en een goedgekeurd plan van aanpak hebben hierop een uitzondering.

Ook een individueel dier heeft een statuut, dat van het bedrijf. Daarbij moet elke beweging, elke laad- en losactie van het dier voortaan binnen twaalf uur gemeld worden in Sanitel. Dit laatste zal in samenspraak met de sector pas in een latere fase ingevoerd worden.

98,6 procent ibr-vrije bedrijven

Sinds 2007 is België de strijd aangegaan tegen ibr. Eerst met een vrijwillig bestrijdingsprogramma, vanaf 2012 verplicht voor alle rundveehouders. In 2014 verkreeg België voor ibr de Europese artikel 9-status. Dat betekent dat het land aanvullende garanties rond ibr kon vragen

Wat te doen bij aanvoer van een rund

Bij aanvoer in een veebeslag dient in België een dier allereerst in isolatie geplaatst te worden. Maximaal vijf dagen later moet er een eerste serologisch onderzoek plaatsvinden. Afhankelijk van het resultaat van het eerste onderzoek – vrij van wild virus of vrij van wild virus en niet gevaccineerd – dient een tweede bloedonderzoek te volgen vanaf

28 dan wel 18 dagen en uiterlijk 50 dagen. Als het tweede onderzoek negatief is, mogen de dieren uit isolatie. Bij een positieve bloedtest volgt nog een derde analyse op het dier en andere dieren uit dat lot. Wordt de positieve status bevestigd, dan dient het dier (en lotgenoten) afgevoerd te worden. Bij deelname aan een verzameling, zoals een

prijskamp, moet een serologisch onderzoek op ibr uitgevoerd worden in de dertig dagen voorafgaand aan de verzameling. Enkel ibr-vrije dieren mogen deelnemen. Belangrijk is ook dat het KB stelt dat er dertig dagen voorafgaand aan de verzameling geen introductie in het veebeslag mag plaatsvinden.

Ibr-uitbraak in Noord-Nederland weer onder controle

In januari dit jaar zijn er in Noord-Nederland een aantal ibr-vrije melkveebedrijven hun status kwijtgeraakt door een ibr-besmetting. Verspreid over de rest van Nederland waren er enkele andere besmettingen, in onder andere De Liemers en Noord-Holland. Die gevallen waren volgens rundveedierenarts Frederik Waldeck van Royal GD niet aantoonbaar gerelateerd aan de ibr-gevallen in het noorden. Bij het tankmelkonderzoek op ibr dat GD maandelijks uitvoert, zijn in februari geen nieuwe gevallen ontdekt in de regio in Noord-Nederland. 'Het is niet uitgesloten dat er in maart ibr wordt ontdekt door tankmelkonderzoek, maar voor nu lijkt de uitbraak in het gebied in Noord-Nederland geremd te zijn', vertelt Waldeck. Volgens hem is het afremmen van de ver-

spreiding onder andere te danken aan vaccineren. Ook Henk Kuijk, dierenarts bij MSD, is er zeker van dat vaccineren goed heeft geholpen om de uitbraak in Noord-Nederland snel te bestrijden. 'In Nederland is een deel van de bedrijven, ruim 10 procent, verplicht om te vaccineren om zo ibr-vrij te worden. Ook zijn er bedrijven die vrijwillig enten om vrij te blijven van ibr', legt Kuijk uit. 'Maar er zijn ook vrije bedrijven die niet vrijwillig enten. En in die groep zag je de afgelopen twee maanden toch een toename van bedrijven die nu wel gingen enten tegen ibr. Zeker in de regio waar de uitbraak was.' Enten kan volgens Kuijk in de nek en in de neus. Bij een vaccinatie in de nek heeft de koe na ongeveer twee weken weerstand tegen ibr opgebouwd. 'Als je in de neus

vaccineert, gaat de weerstandopbouw door de opname via het slijmvlies een stuk sneller. Dan is er na een paar dagen al voldoende afweer', geeft Kuijk aan. Ideaal in de gebieden waar ibr-gevallen zijn ontdekt, maar wel iets bewerkelijker om uit te voeren dan de nek-vaccinatie. In beide gevallen is er een herhaalvaccinatie nodig om langdurig beschermd te blijven. 'Hoe je vaccineert en wanneer je opnieuw moet enten, zijn kwesties om met de dierenarts te bespreken. Verder is het mooi dat we in Nederland door tankmelkonderzoek ibr snel kunnen lokaliseren. Dat in combinatie met vaccineren en bioveiligheidsmaatregelen zorgt ervoor dat in het noorden een grotere uitbraak is voorkomen', aldus Kuijk.

voor runderen die vanuit andere lidstaten of gebieden met een lagere status werden binnengebracht. Wanneer België het uiteindelijke doel, de ziektevrij- of artikel 10-status (ibr-vrij) bereikt, hoeft het geen aanvullende garanties meer te leveren om dieren binnen de EU te kunnen verhandelen naar andere lidstaten of regio's die ook een artikel 10-status hebben.

'Momenteel heeft 98,6 procent van de conventionele rundveebeslagen in België reeds het statuut ibr-vrij of ibr-gE-negatief', meldt Ribbens. 'Voor deze bedrijven zonder ibr verandert er aldus DGZ met het nieuwe KB niet zoveel. Maar voor het beperkte aantal besmette bedrijven komt er nu duidelijkheid over de uiterlijke termijn voor de afvoer van ibr-dragers, en de uiterlijke termijnen voor het behalen van het ibr-statuuat gE-negatief en ibr-vrij.'

In de recente winterscreening in Vlaanderen zijn voorbij winter drie bedrijven met een ziekte-insleep vastgesteld.

Nog geen Nederlands tijdpad

In Nederland is de bestrijding van ibr, maar ook van bvd, tot nu toe altijd door zuivelondernemingen georganiseerd. De melkveehouderij is dus al een tijd aan

het werk om ibr te bestrijden. Maar als Nederland ook naar een Europese status wil, zal een actieplan wettelijk geborgd moeten worden. De sector wil daarvoor toe naar een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), zodat elke veehouder verplicht wordt om mee te werken aan de stappen om de ibr-vrijstatus te krijgen. Dat geldt voor de houders van melk- en vleesvee, maar ook van natuurgrazers. 'Alle sectoren moeten meedoen, anders komen we er niet', aldus Ria Derks van LTO.

Het ministerie van LNV wil volgens haar zeker meedelen over een Algemene Maatregel van Bestuur. 'Tot nu toe zijn we nog niet toegekomen aan inhoudelijke gesprekken, het is nog wat aftasten. Er is nog wel wat tijd nodig voor we de route naar ibr-vrij gaan bewandelen', geeft Derks aan.

Een echte tijdsinschatting kan Derks daarom niet geven, maar ze verwacht dat Nederland zo tien jaar verder is voor het de status ibr-vrij kan krijgen. Het is volgens haar wel belangrijk om aan die ibr-vrijstatus te werken. 'Europees sta je dan beter te boek, wat helpt voor bijvoorbeeld export van vee. Maar belangrijker is dat de kans op een uitbraak veel kleiner wordt. Voor diergezondheid is het een belangrijk traject om in te slaan.' |

Wat gebeurt er bij insleep in België?

Bij een vermoeden van ziekte (ibr-symptomen) zal de bedrijfsdierenarts eerst een klinisch onderzoek uitvoeren. Deze kan bij een vermoeden van ibr een serologisch onderzoek (van bloed) uitvoeren.

Als na laboratoriumonderzoek een besmetting wordt bevestigd, wordt het bedrijf als besmet aangemerkt. Het FAVV zal dan een

epidemiologisch onderzoek uitvoeren om de omvang en de oorzaak te achterhalen. Ook een lijst van contactbedrijven wordt opgesteld. De bedrijfsdierenarts wordt geïnformeerd en alle runderen van het bedrijf worden afgezonderd, zodat zij geen contact meer kunnen hebben met runderen van andere bedrijven. Er volgt een volledig se-

rologisch onderzoek, alle runderen worden gevaccineerd en elke handel vanuit het veebeslag is verboden, tenzij naar een slachthuis, mits FAVV dat heeft toegelaten.

Pas dertig dagen na de laatste klinische symptomen op het bedrijf wordt de haard opgeheven. Dan kan het bedrijf starten met een plan richting de status ibr-vrij.